

دیل ایستیراتژیسی یو خسونلو غوموز

مهران بهاری

[/http://sozumuz.blogspot.com](http://sozumuz.blogspot.com)

"برای متحدالجنس نمودن ایران، بهترین کارها نشر معارف فارسی و ایران است. اما آنهم نه بطوریکه محسوس شود که میخواهند آنها را فارس کنند....."

محمد فروغی یغما، شماره ۷، مهرماه ۱۳۲۹، سال ۳.

"اگر مردم آذربایجان توانستند روزنامه های ترکی را به آسانی بخوانند و به ترکی چیز بنویسند و شعر بگویند دیگر چه نیازی به فارسی خواهند داشت؟..... میخواهم آموزش فارسی را اجباری و مجانی و عمومی نمایند و وسائل این کار را فراهم آورند..... برای من تردیدی نیست که بی هیچ زحمت و دردسری برای هیچ کس و مخالفتی از هیچ کجا به مقصود خواهیم رسید، بی آنکه آذربایجانیها احساس کرده باشند بعد از پنجاه سال به زبان فارسی صحبت خواهند کرد..... باید حتما اینکار به دست خود آذربایجانیها صورت گیرد..... مطب از دو حال خارج نیست: یا آذربایجانی ایرانی هست، یا نیست. اگر هست ترک نمیتواند باشد..... آذربایجانیان باید خودشان پیشقدم شده و زبان ملی خود را (فارسی) رواج دهند تا کم کم ترکی که خارجی است برود."

یگانگی ایرانیان و زبان فارسی، دکتر محمود افشار، مجله آینده، سال ۱۳۷۷، تهران.

دیل ایستیراتژیسی یوخسونلوغوموز!

گۆرولتر (عکسها):

۱- آذربایجان جومهورییتی کونسولوسلوغونون تبریز-آذربایجاندا یاینلادیغی حیدر علیئو ین فارسجا یازلمیش یاس دویورسو (اعلامیه کونسولگری آذربایجان در تبریز-آذربایجان در باره مجلس ترحیم حیدر علیف به فارسی)
 ۲- آذربایجانلی قوشار-یازار احمد شایا (آلو) ین فارسجا یازلمیش پیلاکارتلارلا تورپاغا تاپشیرما تورهنی (مراسم خاکسپاری شاعر-نویسنده آذربایجانی احمد شایا (آلو)، با پلاکاردهای فارسی)

ایران ین آذربایجان جومهورییتینده گنچمیش ائلچیسسی احد قضایی "ایراندا تورکجه تحصیلینی ایسته‌مه‌یه‌نلرین اساسن تورک آتا-آنالار اولدوغونو" سؤیله‌میشدی. ایران ین آذربایجاندا کی ایندیکی سفیری افشار سولئیمانی ده اؤز مطبوعات کونفرانسیندا "ایراندا یاشایان آذربایجانلیلارین آذربایجان مکتبلری اچماق آرزولاری یوخدور" دئمیشدیر. تاسوفله بو ایددیعالارین ایکیسسی ده -بیر اؤلچوده- دوغرو سؤزلردیر.

ائتیراف ائدیلمه‌لیدیر کی بوگون ایراندا فارس دیلی، آذربایجانلی اکتیویستلر و تورک آیدینلارینین بیر چوخو اوچون، دوشونمه، عئلمی-سییاسی ساحه‌لرده یاراتما، باشقا آیدینلار و خالق کوتله‌سی ایله باغ قورمادا ایشله-تدیکلری ایلك و تک دیل حالینا گلمیشدیر. بو کیمی تورک آیدینلاری و آذربایجانلی اکتیویستلر فارسجا یارادیب، فارسجا یازیشیرلار. اونلار بو داوانیشلاری ایله بیر یاندان تورک دیلینین ایجتیماعی، فرهنگی، سییاسی و عئلمی ساحه‌لردن آتیلماسینا کؤمک ائدیر، باشقا طرفدنسه فارسجانین تورک خالق و آذربایجانین اساس و رابیط دیلینه چئوریلمه‌سینه زمین حاضیرلاییرلار. و بونولا ایرانداکی تورک خالق و آذربایجانین فارسلاشما سوره‌جینی یئیینله-دیرلر. تورک آیدینی و آذربایجان اکتیویستی اولان بئله شخص و قوروملارین تورک خالقینین میلی کیملیک و

دیلینه یوزده یوز ضیدد اولان و آذربایجان ین دئموکراتیک میلی موجدایله سینه کۆلگه سالان بو داورانیشلارینین، گنج نسلیمیزه اولدوقجا پیس بیر اؤرنه ک و ضررلی بیر مودئل اولوشدوردوغو اورتادادیر.

بعضی آذربایجانلی سایتلارین- بورادا "شمس تبریز" سایتینی اؤزه للیکله وورقولماق ایسته بیرهم- بیر نئچه فولکلور و ادبیات تاریخی ایله علاقه لی یازیلاری چیخاندان سونرا، ادبی، سیاسی، ایجتیماعی و آنالاردا اولان اؤز یازیلارینین هامیسینا یاخینینی، تمامن فارسجا یازمالارینا، بیر سیرا آذربایجانلی درنه کلرین اؤز بیلدیریلرینین چوخونو تکجه فارسجا اولراق یایدیقلا رینا تانیق اولوروق. اؤته یاندان گنجهن ایل ایلیک بای بک توره نلری عرفه- سینده، بو توره نین تاریخینین ده ییشدیریلدیینی بیلدیره ن فارسجا قوندارما بیر مکتوب یایلدی. بو آنتی دئموکراتیک گیریشیمه یانیت اولراق یاییلان ائعتیراض مکتوبلاری دا فارس دیلینده یازیلیمیشدی. گنه گنجهن گونلرده بیر نئچه گونئیلی چاباچینین (آکتیویست) ایچهریده (شمس تبریز سایتیندا، علی حامد ایمان، منوچهری عزیز،) و دیشاریدا (تریبون سایتیندا، علیرضا اردبیلی، مناف سببی) آچیق مکتوب و آتیشما طرزینده سوردوکلری یازیشمالار دا، تمامی ایله گره گسیز اولدوغو حالدا، فارس دیلینده قلمه آلینمیشدیر.

اونودولمامالیدیر کی بو شخص و قوروملار، هئج بیر دؤولت، سیاسی و یا حقوقی باسقی و تضییق اولمادان، ایسته- یهره ک و کؤنوللو اولراق ایراندا "دولتی، قاتل، تحمیلی، استعماری، جانشین و...." دییه تانیملادیقلاری دیل یعنی فارسجادا یازمانی سئچمیش و اونو تورکجه یه یئله میشدیرلر. ایرانلی تورک آیدین و سییاسی چاباچیلارین بیله، اؤز آرالاریندا یایدیقلا ری یازیشمالاری فارس دیلینده گنجه کله شدیرمه لری؛ بای بک مراسیمی دارتیشمالاری ایله علاقه لی، پخش اولان بیلدیریلر و بو بیلدیریلر حاققیندا یاییلان آچیقلامالارین، یازیلان مقاله لرین، هر ایکیسینین ده فارس دیلینده اولماسی، گنجه کدن دوشوندوروچو و اولدوقجا تاسسوف وئرچیدیر. بورادان آشاغیداکی سونوجلارا وارماق مومکوندور:

- ۱- ایراندا تورک میلی-دئموکراتیک اوپانیش حرکتی اؤز "دیل ایستراتژی" سیندن یوخسوندور.
- ۲- بعضی آیدینلاریمیزین هله ده، تورک دیلینین ایراندا یاشایان تورک خالقینین میلی کیملییینین تعریفی و میللتله شمه سینده کی تعیین ائدیجی، آذربایجان ین چاغداشلا شما و دئموکراتیک موجدایله سینده کی یئرینی، دؤولتین دیل اساسلی راسیسمی ایله موباریزه ده کی رولونو یئترینجه قاوارایانمیشدیرلار.
- ۳- بونلار تاریخده کی تورک دؤولت لرینین و بیرمینجی یوز ایلده آذربایجاندا کی سیاسی حرکت لرینین مغلوبیتته اوغراماسینین اساس سببیین، فرهنگی آلت یایی و دیل شوعوروندان محرومیت اولدوغونو فرق ائتمه میشدیرلر.
- ۴- بونلار ایراندا تورک دیلینین ایجتیماعی آلاندان سیلینمه و سورعتله یوخ اولوش خطرینین نه قدر جیددی و یاخین اولدوغونا، تهلوکه ده اولان خالق و دیل لرین یوخ اولما مرحله و مئکانیزملرینه گره کلی شکیلده واقیف دئییلدیرلر.

۵- سیاسی چابچیلار (آکتیویستلر) و فرهنگى فعاللاریمیزین بیر بؤلومو، تورکجه یازماقدان عاجیز اولدوقلاری و یا راحاتسزلیق دويدوقلاری کیمی، بونون بیر عجز و اکسیکلک اولدوغونو فرق ائتمه ییب یا دا بو عجز و سورونلارینی رفع ائتمه یه یؤنه لیک یئتەرلی چابانی گؤسترمه مکده دیرلر.

۶- بو اولگو، فارسلاشمانین ایله ری صفحه لره چاتدیغینی، حتتا تورک خالقى و آذربایجان آیدینلارینین مدنی باخیمدان بؤیوک اولچوده و باشاری ایله فارسلاشیب آسیمیله اولدوغونو گؤستره ریر.

۷- بوتون بونلار، تورک خالقى و آیدینلاریندا دیل شعورونون یوخ دئیيله جک درجه ده آز اولدوغونون گؤسته رگه - سیدیر. ایراندا تورک خالقیندا (هر اوچ بؤلگه ده: شمال غرب، شمال شرق و یا مرکزی-جنوبی ایران) دیله دویارلیلیق (حساسییت) موجود دئییلدیر.

ادی چکیلن تورک آیدینلاری و آذربایجان چابچیلاریندان (آکتیویست) باشقا، بیر ده -آجیق پان ایرانیست اولماسالار دا- فارس دیلی و مدنییتی وورقونو اولان، ایراندا رسمی - دؤولت ایدئولوژیسینین تربیت ائتدییی اصلن تورک و آذربایجانلی بعضی "ترکان فارسی گوی" ایرانلیلار و یا اوتانجاق پان ایرانیستلر ده واردیر. آشاغیداکی یازی ایسه بیرینجی جرگه یه خطابن یازیلیمیش بیر یازیدیر:

دیل ایستراتژی میز

ایراندا تورک خالقى، باشقا هئچ بیر خالقا تورکمن، کورد، لور، عرب و یا بلوچ ا بنزه مه ز. خالقیمیز مذهب باخیمیندان تمامی ایله شیعه له شیب فارسلاشمیشدر. سوسیال و ایقتیصادی باخیمدان بوتونویله ایران ایقتیصادینا انتتگره اولموش و فیزیوتیپ-عیرق اولاراق اونونلا حاکیم فارس خالقى آراسینداکی فرق، یوخ درجه سینده آزدیر. آذربایجان، جوغرافی اولاراق اولکهنین باشکندی و پان ایرانیست دؤولت-دستگاهینین مرکزی اولان تهران ا قده ر اوزانمیش، تورک خالقى ایسه فیزیکی اولاراق اولکهنین هر یئرینده فارس خالقى ایله ایچ ایچه یاشاماقدادیر. باشقا بیر سؤزله ایراندا تورک خالقى، جوغرافی، مذهب، عمومی فرهنگ، سوسیال-ایقتیصادی یاپی، فیزیوتیپ و باخیملاریندان تمامی ایله فارس خالقینا بنزه مه یه، اونونلا عئینیله شمه یه باشلامیشدیر. حتتا بو آچیلاردان دبییه یله -ریک کی ایراندا تورک خالقى -تورک دیلی خاریج اولماق شرطی ایله - بوتونویله آسیمیله اولموش و فارسلاشمیشدیر. بوگون ایراندا تورک خالقى و آذربایجان کیملییینین ان تمل و حتتا بیرجه موشخصه سی، هله ده ایاقدا قالایله ن، هله ده ایتیریلمه میس اولان تورک دیلیدیر. بو دیل، تورک و فارس خالقلارینی بیر بیریندن فرقله -ندیره ن تک اؤنه ملی خصوصیتدیر. و بو اوزدندیر کی دؤولت و فارس میللتچیلرینین اساس آماجی، بو سون قالانین فتحی، یعنی تورک دیلینین یوخ ائدیلمه سیدیر. اونلارین بوتون ایسته دیکلری و چابالاری، فارس دیلینی آذربایجان ین میلی دیلی و حتتا تورکلرین اؤز آرالاریندا ایشله تدیکلری اونسییت و رایطه دیلینه چئویرمکن عیبارتدیر. هر وقت تورک خالقى اؤز گونده لیک یاشامیندا، آیدینلاری ایسه بیر بیرى ایله باغ قورماقدا، ایسته یه ره ک و کؤنولو اولاراق تورک دیلینین یئرینه، فارس دیلینی ایشله تمه یه باشلاسالار، دئمک او گون، پان ایرانیسم و فارس شوئنسیمی اؤز آماجینا چاتمیشدیر؛ تورک خالقى آسیمیله اولوب یوخ اولموشدور، اؤلموشدور.

ظولمو ظلوم ائيله بهر هك يوخ ائتمك مومكون اولماديغي، آجليغي آج ساخلاماقلا توختادمانين ايمكانسيزليغي كييمي، توركجه نى ده ايشله تمه مكله توركجه نين ايشله ديلمه سينه، گليشمه سينه كؤمك ائتمك اولماز. بيلينه ليدير كي ايراندا بيزيم اساس مساله توركجه نين دؤولت و رسمى ديل ائديلمه سي، باشقا بير دئيشله يازيلي و رسمى ساحه - لرده ايشله ديلمه سيدير.

ايران توركلرى اوژ آرالاريندا توركجه يازيشمالي و آذربايجانلى قوروملار اوژ بيلديريليني ايلك اوئجه توركجه حاضيرلاماليديرلار. اكر ايمكانلارى و واختلارى وارسا، حاضيرانان منتلرين فارسجاسيني دا، يان يانا اولماق شرطى ايله، علاوه ائده بيليرلر. آما هئج بير شكيله هئج بير بيانيه و يا خطابه، تكجه فارسجا حاضيرانماليدير. تكجه فارس ديلينه ياپيلان موباحيئه لر و يازيلان يازيلار اوزون موددته، خالقيميزى يوخ ائتمه يى آماجلايان، فارسلاشديرما سيياستينين كؤنولو - داوطلبانه شكلى و اونون اوزانتيسى اولماقدان باشقا بير شئى اولمايلاقدير. آذربايجانلى درنه كلر، توپلولوقلار، قوروملار، قورولوشلار و نين اوژ بيلديريليني، موضوعلارى نه اولورسا اولسون، تكجه فارسجا ديلينه وئرمه لرى، تمامى ايله يانليشدير و شوبهه سيز خالقيميزى فارسلاشديرمايا، تورك ديلينين داها دا گوجسوزله شمه سينه، فارسجانين ايرانين تك رسمى و راييى ديلي اولاراق كؤك ساليب قالماسينا و داها دا قورخونجو تورك خالقينين ميللى ديلينه چئوريلمه سينه كؤمك ائدن بير رفتاردير. من، آذربايجانلى جمعيتلر طرفيندن، تكجه فارسجا يازيلان بيانيه، آچيق مكتوب، قطعنامه و لرى نه تك آذربايجان ا و تورك خالقينا خيدمت اولاراق گؤرموره م، بلكه بونالارين آذربايجان و تورك خالقى و مدنيتينه يوزده يوز ضررلى و اولمامالارينين اولمالاريندان داها خئيرلى اولاجاغينا اينانيرام. ايران توركلرينين ميللى ديلي توركجه دير و آذربايجانلى قوروملارين رسمى ديلي ده توركجه اولماليدير. تورك ديلينه لاقيد قالماق و يئرینه - بيله رهك و يا بيلمه يه رهك - هر هانسى ندنله فارسجانى قويمايا چاليشماق، كيمين طرفيندن اولورسا اولسون، هئج بير شكيله ميللى و دئموكراتيك بير حركت سايبلا بيلمه ز. بير ده اونوتولماليدير كي ايران و دونيانين اينديكى شرايطينده ايران توركلرينين مخصوصن اينديتالارينين تورك ديلينه اوژ يارديم اللرينى اوزاتمالارى و بو ديله يازيب ياراتمالارى، آنا ديلي مساله سيندن ده اؤته يه؛ پولوراليسم، دئموكراسى، مدنيله شمه، چاغداشلاشما، و تورك خالقينين ميللتله شمه يؤنلريندن ده يارارلى، حتتا گره كليدير.

ايراندا رسمى و دؤولت ديلينين تكجه فارسجا اولماسى، آنتى دئموكراتيك، قبول ائديلمه ز و بوتون پروبلملرين اساسى اولسا دا، بير گئچه كليدير. بونا رغمن رسمى ديلين فارسجا اولماسينين آنلامى، رسمى مقاملار آراسيندا ياپيلان يازيشمالاردير، يوخسا غئير-ى دؤولتى قوروم، درنه ك، قورولوش و شخصلر طرفيندن يازيلان مقاله، ياپيلان بيلديرى و بيانيله لره حؤكمن فارس ديليني ايشله تمك مجبوريتى يوخدور. اولسا ايدى ده، اجراسى لازيم دئيلدى (سيويل ايطاعتسيزليك). فارس ديليني ايشله تمه مك سيويل ايطاعتسيزليك (نافرمانى مدنى) مقوله سينه گيره ر، كي تورك خالقى و آذربايجان درنه كلرينين بو يولدان ايستيفاده ائتمه يه باشلامالارينين زامانى گليب چاتميشدير .

بیر سیرا شخصلر ایسه، ایشله دیلهن دیلین ایکینجی درجه لی بیر مساله اولدوغونو، اؤنه ملی اولانین کوتله یه اولاشماق، و دیلین گلیشمه سینین آنجاق میلی دؤولت قورولدوقدان سونرا دوشونوله بیله جه یینی ایددیعا ائدیملر. بو ایددیعالارین هنج بیرسی دوغرو دئییلدیر. تورک و آذربایجان میلی-دئموکراتیک حرکتینده آکتیویست و آیدینلارین تورکجه و یا فارسجا یازماسینین ایکینجی درجه لی بیر موباحیثه اولدوغونو ساوونانلار، تورک و آذربایجان میلی-دئموکراتیک حرکتینی کؤکوندن یانلیش آنلامیشدیرلار. هنج بیر مساله، تورکجه یازماقدان، کوتله و آیدینلاردا تورکجه اوخوما-یازما دویارلیلیغینی اویاندیرماق و آلیشقانلیغینی یاراتماقدان اهمییتلی اولابیلمه ز. تورکجه شعوروندان یوخسون اولان بیر آیدین، کوتله یه هانسی میلی بیلینجی وئره جکدیر؟ تورک دیلینین گلیشمه سینین آنجاق، نه واخت گئرجه کله شه جی بی بللی اولمایان، میلی دؤولتین قورولماسیندان سونرا یا حواله ائده- نر ده بیلمه لیدیر کی، میلی دؤولتی میلی شعور و میلی شعورو دیل شعورو یارادار و نه ترسی. بیز تورک دیلی یوخ اولدوقدان سونرا، فارس دیلی بیر آذربایجان ین دئموکراتیک حاقلارینا قوووشماسینی ایسته میریک، چونکو فارس دیلی بیر آذربایجان، آرتیق آذربایجان دئییلدیر.

گؤرونهن او کی آکتیویست و آیدینلارین بیر چوخونون تورکی یازماق حتتا یازماق ایسته مه مه لرینین سببی، اصلینده تورکجه یازماقدا چتینلیک چکمه لری، داها دوغروسو زحمته قاتلاشماق ایسته مه دیکلری و اوخوماقدان بویون قاچیرتمالاریدیر. حالبوکی منجه ایسته ک و گو یول وارسا، آنا دیلی تورکجه اولان ساوادلی، یوکسه ک تحصیل آلیش، هله فرهنگی و سیاسی آلانلاردا چالیشقان (آکتیو) و آکتیویست (چاباجی) اولان بیر شخصین، بو دیله آخیچی بیر شکیلده یازابیلمه قابیلیتینی قازانماسی، بیر ایکی ساعتلیق امه کله مومکوندور، چونکو بیلیندیی کی، تورک دیلی دونیانین ان قایدالی و ان راحت اؤرگه نیله ن دیل لریندن بیریدیر.

یازما و یازیشما دیلینی سئچمک اوچون بیر نئچه ایپ اوچو:

- تکجه آذربایجانلیلار و تورک خالقینی علاقه له ندیره ن، بونلارین ایچ مساله سی ساییلان موصوللاردا آپاریلان داریشما و موباحیثه لرین، شخص و قوروملارین بیریری حاققیندا یازدیقلاری تنقیدلرین و اینتئرنت قورویارلارینین دیلی، مطلق شکیلده تورکجه اولمالیدیر. ایشله دیله ن دیلین تورکجه اولماسی، آپاریلان موباحیثه نین اؤزوندن ده داها اهمییتلیدیر.

- بوتون بیلدیری، سیاسی بیانیه، آنالیز، مقاله، ایمضا کامپانییالاری، رسمی مقاملار و دؤولت مس وللارینا یازیلان آچیق مکتوب و قطعنامه لر مطلق شکیلده ایکی دیلی، فارسجا و تورکجه یان یانا اولمالیدیر. بو، هم بیزیم اؤزوموزو تورکجه یازمایا عادت وئره ر، هم اونلاری اوخویان ایرانلیلاری و مقاملاری ایکی دیلی بیر اؤلکه یه آلیشدیرار و هم ده تبلیغاتی جه تدن آذربایجان و تورک خالقینین تورکجه نی ده رسمی بیر دیل اولاراق گؤردویو و قبول ائتدییینی تبلیغ ائده ر.

- واحید گۆروش بیرلییی و یا دا حرکت اولقوسونا صاحیب اولمایان زمینهلرده، ایستیراتژی و تاکتیک بلیرلهمه آشاملارینداکی یازیلاردا (غربی آذربایجان دا کورد یاییلماسی، بایبک تۆرهنی گونونون دهیشدیریلهمهسی،...) موطلق شکیلده تکجه تورکجهدن ایستیفاده ائدیلمه لیدیر.
- عومومی موصولار و تبلیغات ماهییتلی یازیلارین دیلی (مییلی سیستم، پان ایرانیسم، اثرمنی مسالهسی، تورک دیلی و مدنیتینی تبلیغ و تائیتدیرما ...) دوروما گۆره فارسجا و یا تورکجه اولاییله.
- آنادیلینده ساوادسیز اولان کوتلهیه و تورکجهنی بیلمه یه نلره خطابن یازیلان یازی-بیلدیریلرسه ایکی دیلی اولمالیدیر، بورادا فارسجا تورکجه ایله بیرلیکده وئریلمه لیدیر.
- وئبلاقلار شخصی یازیلاردیر و مسولیت و تاثیر آلانلاری آدی چکیلن یازیلارلا موقایسه ائدیله بیلمه ز. بونا رغمن بونلارین دا- سۆزوموزده اولدوغو کیمی- ایکی دیلی اولماسیندا فایدا واردیر.

گۆرچه یه هو!!!